

*І.І. Набок, канд.екон.наук,
А.О. Торопова,
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Міжнародне співробітництво України в авіаційній сфері

Україна є швидко зростаючим авіаційним ринком з вигідним географічним положенням і має потужний потенціал, щорічно кордон якої перетинає 6 мільйонів іноземних туристів. В даний час країна пов'язана з багатьма двосторонніми угодами про співпрацю і стоїть перед вибором подальшого напрямку свого розвитку: євроатлантичний або СНД.

На сьогодні ринок авіаційної діяльності в Україні поступово відроджується після періоду спаду активності. У грудні 2005 року Україна та Європейське Співтовариство підписали авіаційну угоду, що дозволяє будь-якій авіакомпанії ЄС виконувати рейси між Україною та будь-якою державою-членом ЄС, де вона створена і де існує двостороння угода з Україною та права на рух. Він не замінює двосторонні угоди, а адаптує їх, щоб привести їх у відповідність із законодавством ЄС. Це є значним кроковим переходом від традиційної системи авіації, що базується на обмеженнях громадянства, і доповнює внутрішній авіаційний ринок ЄС із зовнішньої сторони.

На даний час діє 70 міждержавних угод, які регулюють повітряне сполучення між Україною та іншими країнами. Серед таких угод, умови яких не передбачають обмеження у частоті здійснення регулярних рейсів, кількості визначених авіаперевізників, пунктів призначення/відправлення на територіях обох сторін, складають 34,8 % (угоди із США, Італією, Іспанією, Польщею, Грецією, ОАЕ та ін.) від загальної кількості. Угоди, за якими не діють обмеження у кількості авіаперевізників, що можуть бути визначені на маршрутах – 77,3 % [2].

8 вітчизняних авіакомпаній здійснюють регулярні польоти між Україною та 48 країнами світу та 38 іноземних авіакомпаній до 37 країн світу. Між 10 містами України регулярні внутрішні пасажирські перевезення виконують 4 вітчизняних авіакомпаній.

Вантажі та пошту перевозять 22 вітчизняних авіакомпаній. Більша частина таких авіаперевезень виконується завдяки чартерним рейсам в інші країни в рамках гуманітарних та миротворчих програм ООН. Такі авіакомпанії, як «Міжнародні авіалінії України», АТП ДП «Антонов», «ЗетАвіа», «Максімум Ейрлайнс» забезпечують більш як 78 % загального обсягу перевезень [2].

Також основним інструментом співпраці України та ЄС є документ впровадження Єдиного європейського неба (ESSIP) [2]. Цей документ регулює комплексні погляди на наміри та стан виконання окремих уніфікованих для всієї європейської спільноти цілей, виступає як механізм щодо планування, моніторингу, звітування, періодичного оновлення та налічує вже більше ніж двадцятирічний досвід використання. Складова частина цього документу – впровадження Єдиного європейського неба в Україні (LSSIP), документ, який

містить перелік задекларованих зобов'язань національних цивільних та військових уповноважених авіаційних органів, у ньому зазначені провайдери аеронавігаційного обслуговування та експлуатанти аеропортів щодо впровадження Європейського плану організації повітряного руху (Europlan ATM Master Plan). Він, можна стверджувати, є стратегічним планом розвитку аеронавігаційної системи України.

На жаль, епідемія коронавірусу внесла свої корективи – найбільше зменшення (82%) перевезених українськими авіакомпаніями пасажирів спостерігалось в сегменті міжнародних регулярних польотів. Згідно із затвердженим розкладом у 2020 році регулярні польоти до 48 країн світу здійснювали 8 вітчизняних авіакомпаній. При цьому відсоток пасажирського завантаження міжнародних регулярних рейсів українських авіакомпаній зменшився на 11,9 відсоткових пункти та склав 69%. У той же час до України виконували регулярні польоти 38 іноземних авіакомпаній з 37 країн світу. За 2020 рік їх обсяг зменшився на 64,7%, ніж в 2019 році, та становить 72 % від загального обсягу регулярних пасажирських перевезень між Україною та країнами світу [2].

Важливим завданням України є подальша інтеграція України до ЄС в авіаційній галузі – сьогодні йде робота над якнайскорішим укладенням Угоди про Спільний авіаційний простір. Це допоможе нашій державі швидше подолати наслідки епідемії коронавірусу та отримати необхідну підтримку [4].

Україна є одним із загальноєвропейських партнерів EASA – спільноти європейських країн, які не є членами EASA, але з якими EASA співпрацює щодо імплементації правил авіаційної безпеки ЄС [5].

Розвиток та подальше поглиблення відносин особливого партнерства України з НАТО відбувається з дотриманням принципів, зафіксованих у Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, що підписана 9 липня 1997 року, Декларації про її доповнення від 21 серпня 2009 року, а також на виконання рішень, згідно з результатами засідань Комісії Україна – НАТО (4 вересня 2014 року, м. Ньюпорт, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії та 9 липня 2016 року, м. Варшава, Республіка Польща) [1].

Також варто відзначити, що Україна відмовляється від розвитку у напрямку СНД: наша держава в 2021 році вийшла з Угоди про цивільну авіацію та про використання повітряного простору (1991) та з Угоди про використання повітряного простору (1992) [3]. Однак це не остаточне розірвання відносин: співпраця в питаннях цивільної авіації не обмежується вищевказаними угодами, Україна все ще залишається членом координаційної ради «Свразія», також зберігається робоча взаємодія між авіадиспетчерами України та Росії.

Висновки. Україна чітко визначила вектор свого розвитку не тільки в економіці чи зовнішній політиці, але й в авіації. Україна виходить з міжнародних домовленостей країн СНД. Хоча певна робоча взаємодія між Україною і Росією в авіаційній галузі залишається, вже не можна говорити про єдину координацію та формування спільної політики. В євроатлантичному напрямку ситуація протилежна – наша держава підписала багато договорів про співпрацю з країнами ЄС та НАТО і впевнено наближується до підписання Угоди про Спільний авіаційний простір з ЄС.

Список літератури

1. Державна авіаційна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://avia.gov.ua/>
2. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=223>
3. Офіційне представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-vihodit-z-dvoh-ugod-ukladenih-u-mezhah-snd-ukaz-pre-66733>
4. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/nashe-spilne-zavdannya-z-yes-yaknajskorishe-ukladennya-ugodi-pro-spilnij-aviacijnij-prostir-vladislav-kriklij>
5. International aviation: Ukraine [Electronic resource]. - Access mode: https://ec.europa.eu/transport/modes/international-aviation-ukraine_en